

دانشگاه علوم پزشکی
و خدمات بهداشتی درمانی اردبیل

دانشگاه علوم پزشکی اردبیل دانشکده پزشکی

پایان نامه جهت اخذ درجهٔ دکترای حرفه ای رشته پزشکی

عنوان:

بررسی فراوانی دیابت نوع دوم و میزان آگاهی بیماران از ابتلای خود در مطالعه

مبتنی بر پرشین کوهورت در سال ۹۸-۱۳۹۷ در دانشگاه علوم پزشکی اردبیل

نگارش:

توحید اصغرپور اجیرلو

اساتید راهنما:

دکتر فرهاد پور فرضی

استاد مشاور:

دکتر منوچهر ایران پرور

بهمن ماه ۱۴۰۰

شماره پایان نامه: ۰۸۷۶

الله
الحق
الحق
الحق

تقدیم:

سپاس و ستایش خدای عزوجل را که آثار قدرت او بر چهره‌ی روز روشن است و انوار حکمت او در دل شب تار درفشان. آفریدگاری که خویشتن را به ما شناساند و درهای علم را بر ما گشود و فرصتی عطا فرمود تا بدان، بنده ضعیف خویش را در طریق علم و معرفت بیازماید.

این پایان نامه را در کمال افتخار و امتنان تقدیم می‌کنم به محضر:

— روح پاک پدرم، که عالمانه به من آموخت تا چگونه در عرصه زندگی، ایستادگی را تجربه نمایم.

— به مادرم، دریایی بی‌کران عشق که وجودم برایش همه رنج بوده و وجودش برایم همه مهر.

— به تمامی شهدای راه سلامت که خالصانه تمام هستی خود را در راه سلامت ایثار نمودند.

— به استادان فرزانه و فرهیخته و تمامی کسانی که نیروی حرکت به سوی مقصد را در وجود من زنده کردند.

پروردگارا حسن عاقبت و سعادت را برای آنان مقدر فرما.

تشکر و قدردانی:

بدین وسیله، تشکر قلبی و لسانی خود را از استاد فاضل و اندیشمند جناب آقای دکتر فرهاد پورفرزی که زحمت راهنمایی این پایان نامه را عهده دار گردیدند و در تمامی مراحل انجام رساله از راهنمایی های مدیران ایشان استفاده نمودم ابراز می‌دارم و توفیقات روزافزون ایشان را توأم با صحت و سلامت خواستارم.

از زحمات جناب آقای دکتر منوچهر ایران‌پرور که در امر مشاوره این رساله مساعدت نموده و در این امر نهایت توجه و دقت خود را مبذول فرمودند کمال تشکر و امتنان را دارم و برای ایشان از خداوند متعال سلامتی و سعادت ابدی را خواستارم.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	چکیده:.....
۲	فصل اول: مقدمه.....
۲	(۱-۱) مقدمه و بیان مساله.....
۴	(۱-۲) اهمیت و ضرورت تحقیق.....
۶	(۱-۳) اهداف تحقیق.....
۶	(۱-۳-۱) هدف کلی.....
۷	(۱-۳-۲) اهداف اختصاصی.....
۷	(۱-۳-۳) اهداف کاربردی.....
۸	(۱-۴) سوالات و فرضیه های تحقیق.....
۹	(۱-۵) تعاریف متغیرهای تحقیق.....
۹	(۱-۵-۱) دیابت نوع ۲.....
۹	(۲-۵-۲) میزان آگاهی افراد از بیماری.....
۱۱	فصل دوم: بررسی متون.....
۱۱	(۲-۱) مقدمه.....
۱۱	(۲-۲) تعریف دیابت.....
۱۲	(۲-۲-۱) تاریخچه بحث.....
۱۴	(۲-۲-۲) انواع دیابت.....
۱۵	(۲-۲-۲-۱) دیابت نوع ۱.....
۱۶	(۲-۲-۲-۲) دیابت نوع ۲.....
۱۷	(۲-۲-۲-۳) دیابت بارداری.....
۱۸	(۲-۲-۳) عوامل موثر بر شیوع دیابت نوع ۲.....
۱۸	(۲-۲-۳-۱) شیوه زندگی.....

۱۹	..... ژنتیک (۲-۲-۳-۲)
۲۰	..... ارتباط ژن SIRT1 با دیابت (۲-۲-۳-۳)
۲۱	..... ارتباط UCP'ها با دیابت (۲-۲-۳-۴)
۲۱	..... شرایط پزشکی (۲-۲-۳-۵)
۲۲	..... پاتوفیزیولوژی دیابت نوع ۲ (۲-۲-۴)
۲۳	..... همه گیرشناسی بیماری دیابت (۲-۳)
۲۳	..... شیوع دیابت (۲-۳-۱)
۲۴	..... وقوع دیابت (۲-۳-۲)
۲۴	..... عوارض دیابت (۲-۳-۳)
۲۵	..... عوارض مزمن دیابت (۲-۳-۴)
۳۳	..... آزمایش های دیابت (۲-۳-۵)
۳۳	..... آزمایش قندخون ناشتا (۲-۳-۵-۱)
۳۳	..... آزمایش غربالگری (۲-۳-۵-۲)
۳۴	..... رویکردهای قدیمی و جدید برای درمان (۲-۳-۶)
۳۴	..... درمان دارویی (۲-۳-۶-۱)
۳۴	..... انسولین درمانی (۲-۳-۶-۲)
۳۶	..... درمان دیابتی غیر انسولین (۲-۳-۶-۳)
۳۷	..... جراحی متابولیک برای دیابت نوع ۲ (۲-۳-۶-۴)
۳۸	..... درمان غیر دارویی (۲-۳-۶-۵)
۳۹	..... رژیم غذایی (۲-۳-۶-۶)
۴۰	..... ورزش درمانی (۲-۳-۶-۷)
۴۰	..... داروهای بیولوژیکی در درمان دیابت (۲-۳-۶-۸)
۴۱	..... زندگی با دیابت (۲-۳-۷)
۴۲	..... تعریف و مفهوم آگاهی (۲-۴)
۴۴	..... آگاهی از بیماری (۲-۴-۱)

۴۴	..... شیوه های آموزش به بیماران..... (۲-۴-۲)
۴۷	..... نقش خودآگاهی بیماران در پیشگیری و درمان..... (۲-۴-۳)
۴۸	..... فواید خودآگاهی..... (۲-۴-۴)
۴۹	..... پیشینه تحقیق..... (۲-۵)
۴۹	..... پیشینه داخلی..... (۲-۵-۱)
۵۳	..... پیشینه خارجی..... (۲-۵-۲)
۵۹	..... فصل سوم: مواد و روش کار.....
۵۹	..... (۳-۱) مقدمه.....
۵۹	..... (۳-۲) نوع مطالعه.....
۶۰	..... (۳-۳) جامعه آماری.....
۶۰	..... (۳-۴) نمونه آماری و روش نمونه گیری.....
۶۰	..... (۳-۵) متغیرهای تحقیق.....
۶۲	..... (۳-۶) معیارهای ورود به مطالعه.....
۶۲	..... (۳-۷) معیارهای خروج از مطالعه.....
۶۲	..... (۳-۸) ملاحظات اخلاقی.....
۶۳	..... (۳-۹) روش تجزیه و تحلیل داده ها.....
۶۵	..... فصل چهارم: نتایج.....
۶۵	..... (۴-۱) مقدمه.....
۶۵	..... (۴-۲) یافته های دموگرافیک نمونه آماری.....
۷۱	..... (۴-۳) بررسی سوالات و فرضیه های تحقیق.....
۸۴	..... فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری.....
۸۴	..... (۵-۱) بحث.....
۹۶	..... (۵-۲) محدودیتهای تحقیق.....
۹۷	..... (۵-۳) نتیجه گیری.....

۹۹ ..... (۵-۴) پیشنهادهای پژوهشی

۱۰۰ ..... (۵-۵) پیشنهادهای کاربردی

۱۰۲ ..... منابع

فهرست اشکال، جداول و نمودارها

صفحه	عنوان
۶۱	جدول ۳-۱ معرفی متغیرهای تحقیق.....
۶۵	جدول ۴-۱ بررسی فراوانی نمونه های آماری بر اساس جنسیت.....
۶۵	نمودار ۴-۱ بررسی فراوانی نمونه های آماری بر اساس جنسیت.....
۶۶	جدول ۴-۲ بررسی فراوانی نمونه های آماری بر اساس رده سنی.....
۶۶	نمودار ۴-۲ بررسی فراوانی نمونه های آماری بر اساس رده سنی گروه.....
۶۷	جدول ۴-۳ بررسی فراوانی نمونه های آماری بر اساس سطح تحصیلات.....
۶۷	نمودار ۴-۳ بررسی فراوانی نمونه های آماری بر اساس سطح تحصیلات.....
۶۸	جدول ۴-۴ بررسی فراوانی نمونه های آماری بر اساس سابقه مصرف الکل/سیگار/قلیان/مواد مخدر.....
۶۸	نمودار ۴-۴ بررسی فراوانی نمونه های آماری بر اساس سابقه مصرف الکل/سیگار/قلیان/مواد مخدر.....
۶۹	جدول ۴-۵ بررسی فراوانی نمونه های آماری بر اساس نوع شغل.....
۶۹	نمودار ۴-۵ بررسی فراوانی نمونه های آماری بر اساس نوع شغل.....
۷۰	جدول ۴-۶ بررسی فراوانی نمونه های آماری بر اساس شاخص توده بدنی.....
۷۰	نمودار ۴-۶ بررسی فراوانی نمونه های آماری بر اساس شاخص توده بدنی.....
۷۱	جدول ۴-۷ شیوع ابتلا به دیابت نوع دوم در نمونه های آماری.....
۷۱	نمودار ۴-۷ شیوع ابتلا به دیابت نوع دوم در نمونه های آماری.....
۷۲	جدول ۴-۸ فراوانی افراد مبتلا به دیابت نوع دوم بر حسب جنسیت.....
۷۲	نمودار ۴-۸ فراوانی افراد مبتلا به دیابت نوع دوم بر حسب جنسیت.....
۷۳	جدول ۴-۹ شیوع ابتلا به دیابت نوع دوم بر حسب جنسیت.....
۷۳	نمودار ۴-۹ شیوع ابتلا به دیابت نوع دوم بر حسب جنسیت.....
۷۴	جدول ۴-۱۰ میزان آگاهی ابتلا به دیابت نوع دوم در نمونه های آماری.....
۷۴	نمودار ۴-۱۰ میزان آگاهی ابتلا به دیابت نوع دوم در نمونه های آماری.....
۷۵	جدول ۴-۱۱ مقایسه آگاهی از ابتلا به دیابت نوع دوم در نمونه های آماری بر اساس جنسیت.....
۷۶	جدول ۴-۱۲ مقایسه آگاهی از ابتلا به دیابت نوع دوم در نمونه های آماری بر اساس گروه های سنی.....
۷۷	جدول ۴-۱۳ مقایسه آگاهی از ابتلا به دیابت نوع دوم در نمونه های آماری بر اساس سطح تحصیلات.....
۷۹	جدول ۴-۱۴ مقایسه آگاهی از ابتلا به دیابت نوع دوم در نمونه های آماری بر اساس رفتارهای اعتیادی.....
۸۰	جدول ۴-۱۵ مقایسه آگاهی از ابتلا به دیابت نوع دوم در نمونه های آماری بر اساس نوع شغل.....
۸۱	جدول ۴-۱۶ مقایسه آگاهی از ابتلا به دیابت نوع دوم در نمونه های آماری بر اساس شاخص توده بدنی.....

FBS	Fasting Blood Sugar
SPSS	Statistical Package For The Social Sciences
HDL	High-Density Lipoprotein
LDL	Low-Density Lipoprotein
NIDDM	Non-Insulin Dependent Diabetes Mellitus
DKA	Diabetic KetoAcidosis
HbA1C	Hemoglobin A1c
GDM	Gestational Diabetes Mellitus - GDM
SNP	Single-Nucleotide Polymorphism
MODY	Maturity Onset Diabetes of the Young
T2DM	type 2 Diabetes Mellitus
CR	Carley Restriction
LXR	Liver x Receptor
PPAR	Peroxisome Proliferator-Activated Receptor
FXR	Farnesoid X Receptor
ASREBP	Sterol Regulatory Element Binding Protein
CVD	Cardiovascular Disease
ESRD	End Stage Renal Disease
DN	Diabetic Nephropathy
RAS	Renin-Angiotensin System
HDL	High Density Lipoprotein
mAB	Monoclonal Antibody
CCU	Cardiac Care Unit

بررسی فراوانی دیابت نوع دوم و میزان آگاهی بیماران از ابتلای خود در مطالعه مبتنی بر پرشین

کوهورت در سال ۹۸-۱۳۹۷ در دانشگاه علوم پزشکی اردبیل

چکیده:

زمینه: دیابت نوع ۲ بیماری خاموشی است که فرد پس از ابتلا ممکن است تا مدت‌ها از آن بی‌خبر باشد و به دنبال پیشرفت بیماری، به وجود آن پی‌ببرد. بنابراین افزایش سطح آگاهی از وجود بیماری و شناخت آن نقش عمده‌ای در کاهش عوارض به دنبال دارد.

هدف: هدف اصلی تحقیق حاضر تعیین فراوانی دیابت نوع دوم و میزان آگاهی بیماران از ابتلای خود در مطالعه مبتنی بر پرشین کوهورت در سال ۹۸-۱۳۹۷ در دانشگاه علوم پزشکی اردبیل می‌باشد.

مواد و روش‌ها: تحقیق حاضر مبتنی بر پرشین کوهورت است. جامعه آماری شامل مراجعه‌کنندگان به مرکز تحقیقات بیماریهای گوارش و کبد دانشگاه علوم پزشکی اردبیل می‌باشد. در این مطالعه تعداد ۲۰۹۹۶ نفر از ساکنین اردبیل که در گروه سنی ۷۰-۳۵ ساله بودند وارد مطالعه شدند. نمونه آماری مطالعه برابر ۵۷۷ نفر و روش نمونه‌گیری از نوع تصادفی ساده بود. برای گردآوری اطلاعات دموگرافیک و اطلاعات بیماری و سوابق خانوادگی از پرسشنامه و مصاحبه استفاده شد. علاوه بر این موارد از فرد نمونه خون گرفته شد و آزمایش FBS^1 بعمل آمد. افراد نمونه آماری با توجه به خوداظهاری و نتیجه آزمایش FBS به گروه دیابتی و غیردیابتی تقسیم گردید. اطلاعات در نرم افزار $spss-24$ و با استفاده از آمار توصیفی و آزمون کای دو مورد بررسی قرار گرفت.

یافته‌ها: بر اساس یافته‌های تحقیق شیوع ابتلا به دیابت نوع ۲ برابر ۱۹/۲۴ درصد و میزان آگاهی از ابتلا برابر ۵۵ درصد بود. میزان آگاهی از ابتلا به دیابت نوع ۲ با جنسیت، رده سنی، سطح تحصیلات و نوع شغل نمونه آماری رابطه معناداری داشت ($p < 0/05$). در حالی که میزان آگاهی از ابتلا به دیابت نوع ۲ با وابستگی به الکل، قلیان، سیگار، مواد مخدر و همچنین شاخص توده بدنی رابطه معناداری نداشت ($p > 0/05$).

نتیجه‌گیری: میزان آگاهی از ابتلا به دیابت نوع ۲ عموماً پایین بوده و در مردان نیز وضعیت نامناسب است. همچنین افراد با تحصیلات بالا که در اکثر موارد در مشاغل کارمندی مشغول هستند نیاز به آگاه‌سازی در خصوص علائم ابتلا به دیابت نوع ۲ دارند.

کلمات کلیدی: دیابت نوع ۲، آگاهی از بیماری، پرشین کوهورت، اردبیل

¹ - Fasting Blood Sugar